

Előfizetési felhívás.

Október 1-ével új előfizetést nyitott a
Tanulók Lapja.

**Előfizetési ára: Egész évre 4 frt,
félévre 2 frt, negyedévre 1 frt.**

Kérjük azokat a t. cz. előfizetőket, kiknek előfizetésük szeptember végével lejár, azt minél előbb megújítani sziveskedjenek, lakóhelyváltozás esetében pedig úgy helybeli, mint vidéki előfizetőinket arra kérjük, hogy előbbi címüket a kiadóhivatallal közöljék, nehogy a lap küldése fönnakadást szenvedjen.

Iskolai hírek.

Ezer magyar feladat. Lapunk szerkesztőjének, Dr. Rupp Kornél munkája díszes kiállításban elhagyta a sajtót. Ajánljuk lapunk összes előfizetőinek és híveinek figyelmébe. A ki 8 előfizetőt gyűjt a 340 lapos szép kiállítású, érdekes és hasznos könyvre, *egy ingyenpéldányban* részesül, aki 4 előfizetőt gyűjt feleáron, aki 2 előfizetőt gyűjt 1 frt 50 krért kapja a könyvet, melynek bolti ára 2 frt. A megrendelések szerkesztőségünkbe is intézhetők, a megrendelési pénzek azonban Hango Antal könyvkereskedő címére — Budapest, IV., Calvintér 5. sz. küldendők. Gyűjtőivekkel szívesen szolgál szerkesztőségünk azoknak, a kik a könyvre megrendelőket óhajtanak gyűjteni s így tiszteletpéldányhoz jutni.

A miskolci ev. ref. főgimnázium «Kazinczy önképzőköré folyó hó 19-én az «aradi vértanúk» emlékére diszgyűlést tartott, melyen Nagy Ferencz 7. o. t. saját ódáját szavalta. Utána Zilahy László 8. o. t. szép beszédben emlékezett meg «az aradi 13 vértanuról». Majd Buczkó Cabor 8. o. t. ifj. Áprányi Kornél «Október 6», Szeremtey Emil 8. o. t. pedig Várady Antal «Tizenhárom» cz. költeményt szavalták. A nagyon szépen sikerült szavaltatok után végre Dr. Kovács Gábor tanár ur beszéde fejezte be az ünnepély programját.

«Kosmos» müintézet nyomása. Budapest. VI., Aradi-utca 8.

A nagy-szent-miklósi magy. kir. áll. Berta polg. fiúiskola «Révay» önképzőköré f. é. szeptember hó 18-án tartotta meg első alakuló gyűlését jelen évben, mely alkalommal tisztviselőkarát következő eredménnyel választotta meg: Elnökké Veszeli Endre 4. o. t., jegyzővé Kazsereán Gergely 4. o. t. h. jegyzővé Weber Viktor 4. o. t., pénztárnokká Fried Lajos 4. o. t., ellenőrré Hoekl Pál 4. o. t., választott meg. A bíráló «Tizes bizottság» elnöke Boros Sándor 4. o. t. tagjai pedig a következők: Blickling Antal 4. o. t., Blattner Béla 4. o. t., Deutsch Arthur 4. o. t. Krizsán Nesztor 3. o. t., Rajka Aurél 4. o. t. Rajka Pál 3. o. t., Popity Károly 3. o. t. Spitzer Béla 4. o. t. Vogel Emil 4. o. t. és Weisz Gyula 3. o. t.

Az eperjesi kir. kath. főgimn. «Kisfaludy»-köre e hó 9-én tartotta alakuló gyűlését. A gyűlést Schlott Gyula igazgató ur nyitotta meg, a kinek rövid buzdító beszéde után dr. Körösy György tanár mint a körnek elnöke, intézett pár lelátó szót az összegyűlt ifjusághoz. Ennek végeztével megindította a választást, melynek eredménye a következő lett: titkár: Sztankay Géza 8. o. t., főjegyző: Kerekes Pál 7. o. t., aljegyző: Zsemberg Kornél 7. o. t., pénztáros: Ghillány József 8. o. t., könyvtárosok: Bobák 8. o. t. és Szojka Károly 8. o. t. A bírálóválasztmány tagjaiul — a titkáron és főjegyzőn kívül — megválasztották: Hudák Miklós és Láng Mihály 8. és Imre Géza 7. o. tanulókat.

A szolnoki m. kir. állami főgimnázium «Verseghi» köre f. hó 9-én délután 2 órakor tartotta meg alakuló közgyűlését. Elnök: Engel Oszkár 8. o. t., titkár Kubies Jakab 8. o. t. főjegyző Szatmáry László 8. o. t., aljegyző Barbur Sándor 7. o. t., pénztárnok Gettler Dezső 7. o. t., választmányi tagok pedig Illési Aladár 8. o. t. és Czukor Béla 7. o. t. Ezzel a gyűlés véget ért.

A munkácsi m. kir. állami főgimn. «Eötvös» önképzőkör tisztí kara 1997 szeptember hó 19-én, illetve 26-án tartott alakuló gyűlésén Szántó Soma tanár ur vezetése mellett a következőképen alakult meg: ifjusági elnök: Habacher János 8. o. t., titkár: Bary Gyula 8. o. t., főjegyző: Ujhelyi Sándor 8. o. t., aljegyző: Sipos Géza 7. o. t., pénztáros: Fried Sándor 8. o. t., könyvtáros: Stern Kornél 8. o. t. és ellenőr: Kroó Jenő 7. o. t., lett. Választmányi tagok: Hável Béla, Einczig Izidor 8. o. t., Bakács Jenő, Gutman Lipót, Schunke Ottó 7. o. tanulók.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt
A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA AJÁNLVA.

Előfizetési árak:		SZERKESZTI:	SZERKESZTŐSÉG:
Egész évre	4 frt.	Dr. RUPP KORNÉL	Budapest, IX., Soroksári-utca 31.
Fél évre	2 frt.	főgymnasiun tanár.	KIADÓHIVATAL:
Negyed évre	1 frt.		Budapest, VI., Teréz-körut 23. sz.
Megjelenik minden vasárnap.		Kiadja a „Kosmos” müintézet, kő- és könyvnyomda és hírlapkiadó részv.-társ.	KÉZIRATOKAT nem adunk vissza.

A Georgikon.

(*) Lapunk múlt számában adtunk hírt arról, hogy a keszthelyi Georgikon új épületet kapott, a melynek megnyitását ünnepélyessé tette a jelenlegi földmívelési miniszternek, dr. Darányi Ignácznak jelenléte, a ki tárczájához méltón leglelkesebb híve gazdasági életünknek.

Nem lesz érdektelen elmondani ezuttal, miként keletkezett a Georgikon s mi volt a czélja ennek a mai napig kulturális jelentőségű intézetnek.

Festetich György gróf, a ki épügy, mint Széchenyi, a katonai pályán kezdte meg működését, bizonyos ellenkezésbe jutván a katonai étellel, visszavonult magyarországi jószágaira s elhanyagolt birtokát gondos kezelés alá akarta venni. Abban az időben — 100 évvel ezelőtt — azonban a gazdálkodás igen patriarkális módon folyt. A gazdatiszteknek pénzbeli fizetésük igen csekély volt, ellenőrzésük pedig ugyszólván semmi. Ezért aztán a tiszték gondoskodtak arról, hogy nekik is jusson, meg az uraságnak is. Rendesen az uraság huzta a rövidebbet. Gazdatisztek neveléséről pedig szó sem lehetett.

A kinek az apja gazdatiszt volt, az az apja mellett tanulta a gazdálkodást, inasságon kezdte, praxisból tanulta s rendesen az apja örökébe lépett. Így aztán az uraság a birtokkal együtt örökölte a gazdatisztet vagy annak fiát: a mint a birtok apáról fiura, ugy a gazdatiszt-ség is apáról fiura szállt. Az apák többnyire fiaiktól is megkívánták, hogy saját foglalkozásukat kövessék, tudjuk Berzsenyi életrajzából, hogy az ő atyja is a soproni deakoskodás után, gazdálkodásra törekedett fogni fiát, Dánielt.

A mint a hivatal, ugy a gazdálkodási módszer is apáról fiura szállt. Könyvekről, melyek

gazdaságról szólnak, szó sem lehetett. Naptárunk a csillagos ég, könyvük az időjárás, meg a régi tapasztalás volt, legfeljebb Vergil Georgicáit forgatták a deakos művelésű gazdatisztek.

Festetich György gróf rendkívüli kiterjedésű birtokainak kezelésére akart tehát gazdatisztek nevelni. Ezért állított fel egy földmives gazdasági iskolát, hová az akkori híres tanárokat hívta meg. Szó volt Csokonayról is, a kit a gróf jól ismert, de éppen azért, mert jól ismerte, jobbnak látta magától távolabb Csurgón alkalmazni. Kinevezte azonban korának egyik híres költőjét, a sokat hányt-vetett életű Rajnis Józsefet scholarchának, aki a Georgikonnak tanügyére vonatkozó összes ügyeit kezelte, az alkalmazottak fölött fegyelmi joggal bírt és havonként jelentést tett a jószágkormányzóknak. Rajnis ez állásában irt és adott ki egy latin értekezést, melyet 1810 nov. 3-án olvasott fel s e minőségében vélte időszerűnek lefordítani Vergilius Georgiconját, azaz gazdaságra tanító verseit, melyet halála után adott ki Póka-Teleki Kondé József Benedek 1814-ben.

Ime *Festetich gazdasági intézményének irodalmi hatása!* A mű irodalmi értékén kívül fontosak azok a bő jegyzetek, melyeket Rajnis az egyes énekek elé irt, s melyekben a gazdasági tudományok terén rendkívül ügyességet és jártasságot mutat, mert korának gazdasági eljárását összeveti Virgil Georgiconjának utasításával. E jegyzetek bizonyítják, hogy Rajnis gazdasági tudománya és jártassága nemesak az egyes gazdasági ágakban, hanem annak összességében becsületére válhatnak bármely abban a foglalkozásban megöregedett gazdának is, mert belőlük a gazdálkodásra nézve bárki is sokat tanulhat.

Maga Festetich György gróf sem hitte, hogy alkotása századokra szóló lesz. Magának akart gazda-generációt nevelni: de intézetébe egymásután küldték főúri birtokosaink a saját embereiket is. Így aztán a keszthelyi kis földmives, erdész, vadász, ménes-mester és lovászkolából kertésziskola és Lyceum fejlődött ki. Hire ment az országban, mert unikum volt a maga nemében.

Napjainkban már szűk lett a régi intézet a látogatók nagy számához képest. Modern kényelemmel s a század minden igényeit kielégítő beosztással, új épületet emelt a földmiveltési kormány Festetich örökének, mely nemzetgazdaságunknak magas fejlődését ápolja és a múlt század legendászerű alakját, a halhatatlan emlékü Festetich György grófot teszi felejthetlenné művelődésünk történetében.

A rétségek fia.

(43)

— TRELLE FERENCZ ifjúsági regénye. —

— Ki nyargal itt? kiáltott feljűk kaw nyelven egy harány hang.

— Tűz! ordítá Grizzly. Mindnyájan löttek és Cayugas, Puck meg a trapper, dörgő hangon gyújtottak rá a cheyennek csatakiáltására. Ezen váratlan támadás szörnyen megrettentette a kawokat, annál is inkább, mivel nem ismerték a támadók számát.

— Lőjj, Fred, kiáltá Sir Reginald és egy «Parancsára, sir»-rel sütötte ki úr és szolga a másik pár pisztolyt. — Az indiánok rohanvást nyargaltak vissza.

— Gyorsan tölteni! kiáltá a trapper és társai sietve engedelmességek fölhevésének. Tüffelül is puskák villogtak föl, de hiába, nem vehettek észlel a vak éjszakába s a golyók mellettük sivitottak el. «Előre!» kiáltott Cayugas és megsarkantyúzták lovaikat.

Most azonban jobbról vészes alakot öltött a veszély. Örült iramban rohanva, reszkettette meg egy hatalmas lovascsapat dobaja a talajt. A kawok leküzdtek első félelmüket és elszánt támadást intéztek. Egy zárt sorokban előre zúgó lovas tömeget váratlan tüzeléssel képtelenség meglepni és visszariasztani: nevetséges kísérlet lett volna hát szórványosan rálövöldözni. Mihelyt elérik őket, nincs hatalom, mely a menekülők veszét elháríthatná: egy-kettőre letiporják őket.

— Balra! dörgé stentori hangon a trapper. Alig rántották azonban arrafelé lovaikat, mikor — óh rémület! — keletről is patkó dobogása hangzott föl. Utótt imár az utolsó óra!

Vad ordításban törtek ki a kawok, melyre Cayugas a cheyennek csatakiáltásával válaszolt, kihívólag téve hozzá nevét: «Itt van Cayugas, az Ugró!»

Harsogó üdvriadal rivalgott rá vissza a keletről érkező sereg sorából és a rákövetkező cheyennek harczi kiáltás fölvilágosította a menekülőket, hogy nem a végző veszély van előttük, hanem a fiatal főnök harczosai száguldtak feljűk.

— Ide! kiáltá Cayugas, tiprassátok le az ebeket! és néhány szökéssel élűkön termett. Fönnen zengett a cheyennek csata-szózata, melyet Puck, a trapper, az arkansasiak és Pál egyesült erővel gyarapítottak. Ez és kivált a Fekete Felhő fiának neve mégis visszadöbentette a kawokat. Megállapodtak. A menekülők csatlakoztak Cayugas harczosaihoz és lövésre készítették fegyvereiket.

Csönd állott be a szilaj harczi riadalom után; itt is, ott is feszülten füleltek az ellenség legkisebb mozdulatára. Cayugas halkan megparancsolta emberei felének, hogy lovagoljanak lépésben egy darabon délfelé és ott ujan gyujtsanak rá a csatakiáltásra. A cheyennek egy része délfelé kanyarodott, míg a többiek lassan keletnek tartottak.

A kawok állásáról hang sem hallatszott. Hirtelen délfelől csatarivalgás zendült meg és az ellenség, mely az ifju főnöknek, a Fekete Felhő fiának jelenlétéből nagyszámu harczosra következtethetett és attól félhetett, hogy bekerítik, sebtben száguldott el nyugatnak. Csak akkor, mikor a patkódobaj már messzűnűen hallatszott, rendelte el az ifju főnök a nyargalás folytatását. Könnyed vágatásban robogtak tova. Az elküldött cheyennek is újból hozzájuk csatlakoztak.

Az ég kissé kiderült és keleten földeregték a csillagok. Barátaink miután szóltanul tettek meg jókora utat, lépésre készítettek lovaikat.

— Ez alkalommal megmenekültünk, fiu, szolt Puck meglegedetten a mellette lovaló Pálhoz.

— Igen, hála legyen az Urnak; válaszolt ez hálás szívvvel. Mindnyájuknak fölujongott a lelke ama boldog tudatban, hogy kilaboltak a veszélyből, hogy megmenkűltek.

— Meg kell vallanom, Grizzly, mondá Bill Stone, hogy torkig laktam ezzel a verekedéssel, lövöldözéssel, ütéssel és szurással, de első sorban a véres vadak orditozásával.

— Ön békés ember, Stone, tudom már.

— Az tény, uram. Nem tréfa dolog ez a tülekedés vörösbőrűekkel. Bár otthon maradtam volna, mert most elromlott egész üzletem a rétségi gentlemanekkel. Majd kancsalul néz rám az én öregem!

— Sohse bänkódjék, Bill Stonne, majd levelet írunk az öreg urnak, elbeszéljük neki, hogy ön szerföltött békés fickó, ki csak úgy verekedett, ha a képére másztak, de akkor aztán úgy, a mint egy kentuckyihez illik.

— Jól van uram ez meg nyugtatja az öreg, különben azt hinné, hogy magam kerestem a czivakodást.

— Ha szerencsésen hazaérkezünk, Bill Stone, vette föl Pál a szót, majd nem lesz panaszkodni valója üzleti vesztesége miatt: én új kereseti forrásokat nyitok meg ön előtt.

— Jól van ifj uram, a rétségen úgy sem volna szabad többé a képemet láttatnom. Sir Reginald a trapperhez lovagolt: «Mister Grizzly — mondá — nem volna jó kissé megpihenni? Jelentékeny hajlandóságot érzek az alváshoz, különben sem szoktam ily erőszakolt nyargaláshoz.

— Teringettét, uram, válaszolt bámulva az öreg, ép most hozta csak ügyel-bajjal biztonságba a skalpját és most szundikálni szeretne.

— Ugy van, engem untat az egész dolog.
— Engemucse, hidegvérűen veszi.
— Álmos vagy Fred?
— Parancsára, Sir Reginald, nagyon álmos.
— Ön hallja.

— Mégis jobb lesz, ha még néhány mértföldet esusztatunk magunk és a kawok közé, mielőtt az ön «hajlandóságának az álomhoz» engednénk. Cayugas majd jelt ad a megálásra, ha ideje lesz.

Sir Reginald ásitott, de mit sem felett. Lassan tovább lovagoltak: Puck sebesült bátyja körül szorgoskodott, kinek a lovalás nem esékély fájdalomt okozott, Pál pedig az agg Brown körül. Váltakozó időmértékben tartották kelet felé, mignem a csillagok világa halványodni kezdett. Akkor Cayugas pihenöt rendelt és mindnyájan elhagyták a nyeret. Sir Reginald fogta plaid-jét, beléburkolódzott és így szolt Walkerhez:

— Én alszom egy kevéssé, sir, ne feledje el, hogy ön szerződésileg köteles engem a rétség mindennemű veszélyével szemben megtartalmazni.

— Jó, jó — dörmögöt ez — csak aludjék. Néhány percz mulva a baronett elszunnyadt, példáját hűségesen követte szolgája. Puck, a trapper, Brown és Pál együtt ereszkedtek le, alváásra azonban egyikük se gondolt: sokkal is

kevesebb ideje mult, hogy a veszély elzúgott mellettük.

Keleten pirkadni kezdett, fölillantak az első rötös sugarak és visszatűkrözödtek a milliónyi harmateseppen, mely ott ringott a fűszalak fején. Megvöröslött a könnyed ködlepellebe vont látóhatár és rengeteg golyóhoz hasonlóan emelkedett föl a nap tekéje a rétség szélén. Csudálattal és benső áhitattal csüngtek a szemlélők e fölséges látványon. A nap mind feljebb szállott és fényár özönlött a végtelen rónaságra.

A fáradhatatlan Cayugas már fönn állt egy halmon és éles szemét körüljártatta, de mit sem látott, mi utjok biztonságát veszélyeztette volna. Üres volt a rétség, amerre csak pillantása elhatott. Nem is gondoltak még átkelésre, minthogy a lovaknak legelniök kellett és a lovasokra is ráfért a nyugalom.

— Hova lovagolunk, Cayugas? kérdé Grizzly, mikor a főnök visszatért.

— Keletnek kell mennünk, míg a cheyennek kémeivel nem találkozunk. A Fekete Felhő tudja merről jó Cayugas.

— Jól van, derék ifju, te nagy harczosnak és jó barátoknak mutatkoztál, neked köszönjük szabadságunkat a szorongató veszélyből. Grizzly ezt sohsem fogja feledni.

A fiatal indián köszönettel hajtotta meg fejét. Az öreg trapper gondolatokba merült. Hébe-korba tekintetét Brownra vetette, kit a fáradtságos lovalás nagyon elcsigázott. Végre megszólalt.

— Ön Osborne Edwardról beszelt nekem tegnapi, mister Brown.

— Oh igen, uram, oh igen, viszonzá ez életemben.

— Homályosan ködlik előttem, mintha ezt az embert azzal vádolták volna, hogy bosszúból fölgyjította testvére házáat. Nemde?

— Ugy van, uram, de János bátyja sohsem hitte ezt és én, tette hozzá sötéten, tudom, ki volt a gyújtogató, ki irányozta a gyanut Edward-ra.

A trapper elézülten bólintott.

— Végre csordultig telik a serleg, toldotta meg mély hangon. — Pál részvétellel és mohón hallgatta ezt a beszélgetést s most pedig így szólt:

— Édes atyám nagy gyöngédséggel csüngött Edward bátyámon.

Szeretettel karolta át a fiut az öreg trapper s halkán sutogta:

— Tudom, méltó mása vagy te neki, gyermekem.

Pál meglepetve nézett jóságos ábrázatába. De Grizzly nem vette ezt észre: gondolatai messze jártak. A fáradság a többieket egymásután lebirta, Brown is nyugalomra bocsátkozott, egyedül a trapper ült még egyenesen és az elmúlt napok képeit idézte föl emlékezetében.

Mikor a nap már fönn járt az égen, Cayugas jelt adott az utrakelésre. Az alvókat fölkelették, mi néhányánál, kiváltképp Sir Reginald-nál, nem igen ment könnyű szerrel. Csakhamar valamennyien nyeregben ültek s az utat tovább folytatták, északkeleti irányban, Cayugas kémeket küldött előre, hogy minden meglepetéstől biztosítsák magukat.

Tiszta verőfényes nap volt és a kiállott vészélyek után mindnyájukat emelkedett, vidorhangulat fogta el. Pál és Puck hallgatóiknak, sőt maguknak az indiánoknak gyönyörére, kettesben énekelték a «*Hazám édes hazám*» gyönyörű dalát, melyet annyiszor elzengtek az Arkansas morajló habjai mellett, csöndes nyári estéken. Valamennyien csodálták Pucknak nagy-szerű hangját.

— Te, Puck és bátyám, hozzám fogtok jönni Voodhouse-be és nálam éltek, mondá Pál.

Nevetve válaszolt a törpe a maga nehézkes módján, mely azonban oly fokéletesen eltűnt, mihelyt énekelt: «Ha bátyám elmegy, természetesen én is vele megyek, Pál; ahol ő jár, ott járok én is. Ez azonban nincs jól, nekem nem szabad anyámat, a rétséget elhagynom, ez hátatlanság volna, mert ő szeret engem...»

— Nos, majd meglátjuk, Puck.

Nagy-vidáman lovagoltak tova, eltűnt félelmük a vészélyektől. Csak Sir Reginald bosszankodott, mert szép koponya-gyűjteményével adta meg az árát és ezért az őslakókról ko-

rántsem nyilatkozott valami rokonszenves hangon. A trapper egészen ellágyult és gyakorta beszélgetésbe elegyedett Brownnal. Ez viszont, miután a kiállott vészélyek után visszatért a béke lelkebe, túlradó örömben uszott Pálnak oly csudaszerű megmentése miatt.

— Jó gyermek ő, mister Grizzly, kedvence volt atyjának, kedvenceztem nekem is és feketéink egytül-egyig tűzbe mennének érte. Istennek is szeretnie kell, különben nem szölitotta volna önt megmentésére.

— Igen, Brown, ő derék ifju és szívem mélyéből kívánom, virágozzék föl benne ujonnan az Osborne nemzedék!

— Hát ön nem gondol arra, uram, kérdé Brown tétovázva, hogy visszatérjen szülőföldjére... a polgári életbe?

— Nem, Brown, én boldog vagyok itt és itt akarok éledegélni, míg javas-emberem, szívem fia szemeimet le nem csukja.

Bill Stone széles jó kedvben volt és váltig erősítgette, hogy Grizzly, a kis úr és master Pál a legnobilisabb emberek, a kikkel valaha találkozott. «Az tény» biggyesztette hozzá.

Ily élvezetes módon tartott az utazás dél tájáig, mikor a legmesszebbre előreküldött lovas jelt adott lándzsájával.

— Oh, szölit Cayugas, a cheyennek vannak ott és gyorsított menetben haladtak előre, hogy egy órai sebes vágatás után a rétségben táborozó cheyenneket elérjék. Cayugas nyomban fölkereste atyját és előadta neki, mi mindent látott, hallott és tapasztalt. Komolyan halgatta végig az öreg főnök s csupán ennyit mondott:

— A Véres Területen gyülekeznek össze? Jó. A Fekete Felhő meg van elégedve Cayugas-sal. Büszke öröm vonult át e dícséretre az ifju arezán.

A fehérek, a kik szintén megérkeztek, megjelentek a cheyennek legfőbb főnöke előtt.

— Üdvöz legyen öreg Grizzly barátom, szölit ez és jobbát nyujtotta a trappernek.

— Tudom, Dark Cloud, mi régi barátok vagyunk. Büszke lehetsz a cheyennek fiatal főnökére: vitéz és nemes ifju.

Bármily méltósággal teljesen uralkodott is a főnök önmagán, mégis örömmel csillogott föl szeme e szóra. Üdvözölte aztán Puckot és bemutatatta magának a trapper kísérőit. Nyájasan pihent szeme Pálon, kinek sorsáról Cayugas révén értesült és kijelentette: «Jó, hogy a Fialat Fenyő megszabadult a rétség farkasaitól». Ezzel valamennyiüket szívesen látott vendégeknek nyilvánította ki a cheyennek tüzeinél.

Cayugas ezután megtudta a rétségben ha-

gyott csapat alvezérétől, mely szerencsésen ki-játszotta a kiowák incselkedéseit és ujból a főnökhöz csatlakozott, hogy mint kellett a fehér foglyokat sorsukra hagyni. Sajnálattal halotta ezt már előbb a határszéli rendőrök vezetője, ki oly lelkiismeretesen fürkészett a banditák után. Mikor Walpole a fehérek megérkezteről értesült, fölkereste ezeket és jó ismerősének kezet adott, a trappernek szerencsét kívánt megmeneküléséhez. Nagy érdeklődéssel foglalkozott Osborne Pállal is, kit körülményesen kikérdezett elhurczoltatása dolgában. Legjobban megdöbbenettek azonban Brownnak értesítései, melyeket bizalmasan közölt vele.

— Bezzeg, mondá végezetül a kapitány, rendén lenne, ha a kiowák szép szerével lepuskáltak volna a gonosztevőket, így megtakarították volna a lóhérnak kötelét. Tehát arkansasi Osborne James úr ez. Csudálatos.

Brown fölkerete, hogy mindebből Pál előtt

egy ígét sem ejtsen és a kapitány megígérte ezt. Barátaink azután leereszkedtek a tűz mellé és a cheyennektől vendégszerető ellátásban részesültek.

A főnökök pedig összegyülekeztek, meglátogatták a Cayugas hozta híreket és haditanácsot tartottak. Hátulról a kawoktól nem volt többé félni valójuk, ámde vészszel fenyegette az egyesült törzsek szembe-támadása; ezt kellett mindenképp visszaverniök, oly állásban, mely a Verdigrisen való átkelést takarta. A cheyennek falvait meg kellett oltalmazni az ellenség támadásától.

A tanácskozás eredménye gyanánt a cheyennek még aznap este kissé előre nyomultak és táborukat egy alacsony domb-láncon ütötték föl, melynek ormait legott megrakták lövészekkel, mialatt jó előre küldött lovasok biztosították, hogy az ellenség meg ne lepje őket.

(Folytatása következik.)

B U J D O S Ó K.

A «Tanulók Lapja» számára.

Borul nagyon nyugat felül,
Fekete sas vijjog, repül.
A félhold is egyre sápad —
Kurucz szeme könybe lábad.

Zernyest felett havas tető,
Ködbe, égbe fölmeredő;
Rajta csöndes kurucz-csapat . . .
Valami zúg, zümmög alatt.

Szellő lendül, bokor zizzen.
«Ha letörnének talán innen! ?
Rárontasz a német sorra,
Széthull az, mint a pozdorja».

Nyugszik a nap. Buces orma
— Komor árnya rőtbe vonva —
Tülfelől még ide ragyog:
«Jól van. Megyünk. Készen vagyok».

Német sorok széjjelvetve;
Kuruczoknak nagy a kedve:
Hejje-hujja, zene-ének . . .
— Be szép temetési ének.

«Kiderül még Erdély felett . . .
Rátesszük még a süveget
Fehérvárott a fejedre! —»
— Hamut már az én fejemre.

«Sirnak labancz uréknál is . . .

Ugy-e német generális!»

— Öt még egyszer hadd láthatom:

Rabért rabot visszaadom.

F. J. B. Béla.

„Októberi rege”.

Tek. Szerkesztő úr!

Több mint három éve olvasom és élvezem becses lapját, a magyar ifjuság egyetlen számottevő organumát. — Az ifjuság igaz barátja volt mindenha ez az ujság, annak nevelte a munkatársak hűséges gárdája. Örömmel tapasztaltam, hogy annak minden sora a mi javunkat szolgálja, oktatni, nevelni akar bennünket.

S most először támadt lelkemben a visszahatás; a «Tanulók Lapja» mult heti vezércikke okozta azt. Hiszem, hogy a tek. szerkesztő úr az «audiatur et altera pars» elvénél fogva, helyet ad írásomnak, a mit előre is köszönettel fogadok.

«Októberi rege» czim alatt Kemény Aladár joghallgató úrtól erős támadás jelent meg b. lapja mult heti számában a középiskolai ifjuság ellen.

Nem akarom azt a kérdést felvetni, hogy vajjon cikkiró úr hivatott-e arra, hogy az ifjuságnak ily hangú tanácsokat adjon; annak az ifjuságnak, a melyhez 1—2 éve még szorosán hozzátartozott, s a mely felett nem áll még oly magasan, hogy vele szemben az általa is idézett Cato szerepét játssza, s a mely ifjuság e tanácsokra egyáltalán nem szolgált.

Nem tudom, mi adhatta az impulzust cikkiró úrnak az erős támadás megírására. Talán végighallgatott 1—2 ünnepélyt — ujságban nem szoktak önképzőkori beszédek megjelenni — s onnan vonta le a következtetését; vagy talán azt képzelte, hogy ideája, t. i. a 48-as kor s a mai idők összehasonlítása, csak saját eszméje volt, nem tudván semmit azokról az ünnepélyekről, melyek nem a fővárosban, hanem «a vidéken» tartattak.

Nos, megnyugtathatom a tisztelt cikkiró urat, hogy eszméje más ifju agyában is megfogant. A debreczeni főiskola ünnepélyén a «Tanulók Lapja» egyik tehetséges és szorgalmas munkatársa, Kun Béla joghallgató beszédében szintén megemlékezett arról a nagy változásról, mely a lefolyt 48 év alatt végbement. Gyönyörű beszéde végén felemlítette jóságos királyunk ajándékát, s ha jól emlékszem, «Éljen a király!» felkiáltással végezte október 6-iki emlékbeszédét.

Még egyet. *Műsiralomnak* nevezi a magyar ifjuság lelkesedését, önámítással vádolja egy ország fiatalágát. Oly vád ez, mely önként visszaesik vádlójára. — Óh, vannak elegenden kiknek köszívét nem lágyíthatja meg a történelmi emlékü nap, s rosszul esik bennem, hogy cikkiró úr is ezek közé tartozik, de a magyar

ifjuság zöme még mindig hálával gondol a tizenhárom aradi vértanura. Bármivel vádolhatják a magyar ifjuságot, de hálátlansággal történelmi nagyjai iránt nem.

Azt hiszem, hogy cikkiró úr az adott felvilágosítás után önként visszavonja támadását. Hiszen a magyar ifjuságban saját magát támadta meg!

Végül köszönetet mondok a tek. szerkesztő úrnak, hogy cikkemet közzétenni méltóztatik.

Kiváló tisztelettel

Debreczen, 1897 október 11.

Lukács József,
főreálisk. tan.

V Á L A S Z.

Andersen «*Takácsai*»-val kezdem. Kisült immár, hogy a király meztelen. Mindenki meggyőződött ennek a fura ténynek valóságáról, mert hisz látták saját szemikkel, de kimondani nem merték, feltűkben, hogy a többiek bolondnak nevezik őket. Oszladozni kezd a nép... s ekkor egy ember odaáll a szószóló elébe: «Nem mondtál igazat! A király nem meztelen, a királyon világszép köntös ékeskedik!»

Körülbelül ilyetén hatást tesz rám az ön levele, melyben az «Októberi rege» czimű cikkem fölött határozott nemtetszését nyilvánítja és hegyibe még nekíront a szerény magam személyének. Ön kétségbe vonja az én hivatottságomat effele tanácsok adására, kétségbe vonja hazafiságomat és végül ama reményének ad kifejezést, hogy a tőle jött felvilágosítások után önként visszavonom «támadásomat».

Az ön reménye kába; «támadásomat» visszavonni a legkevesebb kedvem sincs és cikkemet az utolsó betűig föntartom. Vissza azért nem vonom, fönn azért tartom, mert igazságáról mélységesen meg vagyok győződve s mert az ön felhozott «érvei» sokkal is kevésbé nevezhetők érveknek, semhogy azok súlya alatt álláspontomat feladjam.

Engedje kijelentem, t. barátom, hogy az ön támadása nem lepett meg, el voltam rá készülve (s erre magában cikkemben utaltam), tudván, hogy keserű pilulákat senki sem vesz be arczfintorgatás nélkül, mert az első pillanatban senki sem gondol a pilula gyógyító erejére, csak a keserű ízét érzi. S ez a keserűség annyira fölgerjesztette önt, hogy átkozottul félreértette cikkelyem tendenciáját.

Ön vádol engem, t. barátom, hogy az «Októberi rege»-ben hazafiatlanságot imputálok a

magyar ifjuságnak. Ezt nem állítottam, ezt állítani eszem ágában sem volt. Én csak az iskolai ünnepek lefolyása ellen emeltem nehéz kifogásokat és ezekből jutottam bizonyos következtetésekre... a mi horribilis különbség! Minek kap tehát ön a fejéhez, mikor a lábára hágtak, minek kardoskodik oly támadással szemben, mely nem történt meg?

Ön, t. barátom, ezen állításaimat nem czáfolja, hanem a rideg tagadás álláspontjára helyezkedve, mondja az ellenkezőjét; tételt mond ki, előzmények nélkül. És elég naiv, hogy «támadásom» impulzusát keresve, oda lyukad ki, miszerint «talán végighallgattam egy-két ünnepélyt s onnan vonta le a következtetésemet». Hát, tisztelt barátom, azt hiszi ön, hogy tapasztalatok nélkül merészkedtem volna az «Októberi rege» megírására vállalkozni? Tíz hosszú esztendő alatt bőséges alkalmam nyílt ifjusági ünnepeket tanulmányozni! A mit az «Októberi rege»-ben megírtam, azt nem egy-két futólagos benyomás sugalmazta, hanem igenis, tíz esztendőnek tapasztalata! S a ki a vizsgáló szemével nézi a szóban levő ünnepeket, annak szükségképen el kell jutni ahhoz az eredményhez, a mihez én.

Őszinte örömmel hallok öntől, hogy Kun Béla úr, lapunknak derék dolgozótársa, október 6-án a debreczeni főiskolában tartott beszédében szinte megemlékezett arról a nagy eszméváltozásról, melyre szerény magam az «Októberi rege»-ben rámutattam. Ez az egy eset azonban nagyon is egy és mint ilyen, gyöngé arra, hogy állításaim hatályának csak valamicskét is ártsen. Ez az egy beszéd, mint az a «T. L.» szerkesztőségébe nagy halomban, az ország minden tájáról beérkezett tudósításokból kiviláglik, félig-meddig fehér holló. Mi következik ebből? Az, hogy önnek csak Debre-

czen nevében volna szabad beszélnie; de ön olyan fennen beszél, mintha egész Magyarország ifjusága állana háta mögött, vagy mintha Debreczen volna a világ közepe. Pedig egyik eset sem áll.

Most pedig beszéljünk «pro domo». Ön, t. barátom, kétségbe vonja hivatottságomat arra, hogy az ifjuságnak ily tanácsokat adjak, mint az «Októberi rege»-ben; másrészt pedig egy rejtett célzással gyanúsítja hazafiságomat. Engedje meg, t. barátom, hogy jóízűet mosolyogjak e két vádpont fölött és azzal vigasztaljam magamat, hogy először: ön nem illetékes az én hivatottságom és hazafiságom fölött törvényt ülni; másodsor, hogy a magyar ifjuság nem áll merő L. J.-ekből, következésképpen más kép is gondolkozhat rólam, mint ön. Önerzettel mondhatom, hogy szerény írói működésemben mindig a meggyőződés és a magyar ifjuság önzetlen szeretete vezérelt, azon ifjuságé, melynek tagjául büszkén vallom magamat. Ezen ifjuság erényei előtt hódolattal emelek kalapot, de viszont félszégeit sem hagyom szó nélkül. A jog erre biztosítva van mindenkinek, kicsinynek, nagynak egyaránt...

Végezek, t. barátom. És végezetül fölkérem önt, hogy az isten szerelméért, valamiképpen ne hitesse magával, hogy az egész nép nevében kiáltozza: «A király nem meztelen, a királyon világszép köntös ékeskedik!» Dehogy! Ön a saját szakállára kiabál, és a népnek jobb dolga is van, mint hogy az ön kiabálására hallgasson. Dörzsölje meg a szeméit, nézzen oda derekasan, majd meglátja, hogy: a király valóban meztelen!

Fogadja, t. barátom, érdeklődéseért nagyra becsülésemet.

Budapesten, 1897 október havában.

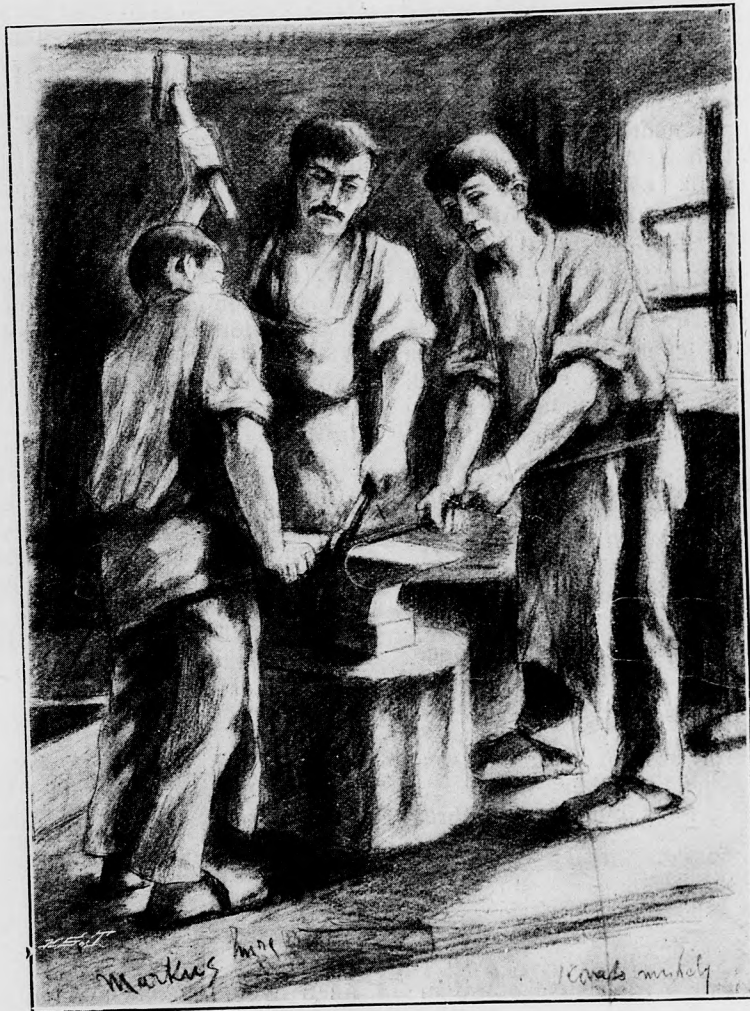
Kemény Aladár.

M A R I U S.

Hugo Victor legnagyobb szabásu alkotásában a *Nyomorultak*ban lámpát vesz a kezébe és mutogat. Ennek a lámpának fénye nem barátságos szemgyönyörködtető dolgokra vet világot, óh nem! a kinek gyöngé az idegete es csak panorámát szeret látni, akár oda se tekintsen. Mert Hugo Victor a *nyomort* mutogatja, a nyomornak legkülönbözőbb és legváltozatosabb fázisait. Elénk tárja az erényes nyomort, de a gonosz nyomort is; férfunak és nőnek, gyermeknek és ifjunak sinylődését szerelletteti velünk.

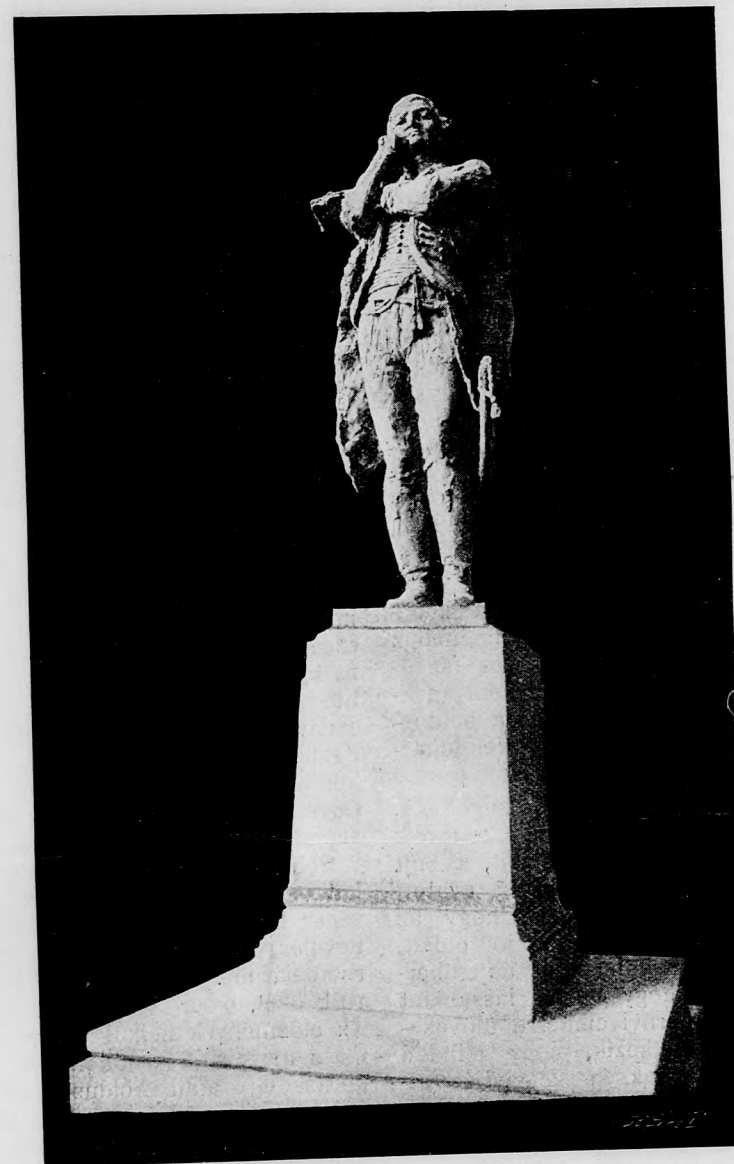
Az ő nyomorgóinak megdöbbenő és szivszaggató sorából főképen egy alak vonja magára érdeklődésünket és sympathiánkat. A neve *Márius*. Serdülő ifju még, a kit a viszonyok könyörtelensége kítaszit az életbe. Merőben a saját gyöngé erejére hagyatkozva, irtózatossan sanyaruságot kell szenvednie; de őt nem buktathatja el az inség vasmarka: föntartja a sajátját tevő energia és erkölcsi hatalmasság, diadalmasan, boldogulva emelkedik föl az élet küzdelmeiben.

Márius alakja nem létezett, Márius alakját

Kovácsműhelyben.

Márkus szénrajza.

Bessenyei szobra.

Kallós szoborműve.

a Hugo Victor teremtette, fantáziája választotta ki a homályból. És mi mégis ismerünk téged, óh bajtűró Márius! Ott suhansz el mellettünk lehajtott fővel, szerényen a sokadalomban; ott látunk a tudomány és tanulás hajlékaiban: ott találkozunk veled, a hol fáradozni és tudni kell: ott nem találkozunk veled, a hol feltűnése és reprezentálásról van szó. Halvány a te orozád mindéig, vörösek a szemeid az éjszakázástól és a ruházatot egyszerű mód felett. És lám, ott vagyunk, hogy kimondhatjuk, miszerint Márius nem is egyéniség; ez a név egész osztályt fedez, ez a név egy típus neve: a jóra való és jobb sorsra érdemes tanuló ifjúé, a ki segítő források híján, a megélhetésért küzdek a főváros forgatagában.

Mesét mondhatnák a Máriusokról, igaz mesét, melyek hallatára önvád ébredne a jólét áldott derűjében sütkérezők lelkében. Elmondhatnám, hogy aranyos ifjúságukat hallatlan, mértéktelen munka közepette muszáj lemorzsolniok, a betevő falat megkeresése végett; hogy azok, kik dolgot adnak nekik, fogyatékos honoráriumért kiszípolozzák a dologképességüket; hogy megfeszített fáradozásuk fejében az élet vajmi kevés örömet élvezhetik. Erőszakkal el kell fojtaniok a testnek legelemibb fizikai vágyakozásait; éheznek, gyakran anélkül, hogy nevet tudnának adni az őket megszállt kellemtelen érzésnek; a táplálék, melyet magukhoz vesznek kevés és rossz; éjszaka ferges fekvőhelyükön a megérdemelt nyugalmat sem élvezik. Népkönyha és hónapos ágy: ez a boldogtalan napi programjának két keserves határköre!

De Márius szerény, Márius nem zúgolódik, beletörődik sorsába és egész természetesnek találja azt. Sőt humorral is türi a jajt, a bajt és azt hangoztatja, hogy a szegénység avatott iskola, mert edz és élelmessé tesz, hogy az éhkopp nyelése sem nélkülözi a jó oldalt, mivel eredeti ötleteket sugalmaznak az embernek. És így azt látjuk, hogy Márius lassankint zöldágra vergődik, emberről emberré növekedik. Am ebből nem következik, hogy minden Márius ily regényszerű alak, ki szenved és áldott sorsra jut; nem egy roskad le közülük a sanyaruság útján megtett vesszőfutás alatt, nem egy züllik el és tér rossz ösvényre.

Nem Istenverte vétek-e a társadalomtól: a nyomorultaknak e csekély százalékát is elkalodni hagyni? És egyáltalán istenes e ember-séges dolog-e az, hogy a mi jótékony lágy-szívű korunkban megállandósul és mintegy természetes számba megy e Máriusoknak kinszenvedéses pályája?

Eötvös József bárót, ki annyira fogékony

volt az emberi szenvedés és elnyomatás iránt, keservesen panaszkodó, érzelmes hangú bro-sűr írására indította az *ir nép* sanyaru helyzete, e tőlünk oly távol eső, hozzánk soha semmi vonatkozásba nem került nép leigázása. És mostanság, a mikor a mi önnön fiatal véreink görnyednek vesződséges, ólomsúlyu kenyér járom alatt, nem találkozunk oly résztvevő indulatu ember, ki hangot emelne a Máriusok érdekében és javaslatokkal állna elő, miképen lehetne lendíteni az őket lenyűgöző anyagi állapotot? Hisz annyi, de annyi módja van e fiatal sereg megtámogatásának, mely nem élehetetlen, lomha tömeg, hanem életreteremt, javarészt talentumos ifjak társasága. Am istápoló, pártfogó kézre van szükségük, mert a nyomor oly könnyen megbénítja a tetterőt, szárnyát szegi az ambícióknak és eloltja az életkedvet.

De ki hinné, hogy megtörténhetett az, miszerint egy nagynevű családnak sarjadéka könyvet irván a magyar ifjúságról, a szóban forgó osztálylyal nagyszárazon annyiben végzett, hogy «arról kevés szólanivalója van». És nem is szolt semmit.

De szolt más!

Simonyi Zsigmond egyetemi tanár, a kitünő nyelvtudós fölhívást bocsátott ki a napokban, mely az ő ifjúsáért, hevülő indulatának, a szegényekkel együtt érező arany szívének gyönyörű megnyilatkozása. Neki nem jut eszébe, hogy tanácsokkal és doktrínákkal traktálja a szenvedőket, mert jól tudja, hogy semmiféle doktrína el nem hallgattatja az éhező gyomor korgását. A tett mezejére lép s Mózes módjára forrásokat, *keresetforrásokat* fakaszt a Máriusok számára érző lelke varázsvesszejével.

Soha szegényeket támogató idea szebb alakot nem ölthetett ennél. Az ifjaknak közönséges keresetforrásai a fővárosban — tanítás, nevelés, iroda, redakció — mind oly természetűek, melyek minimális ellenértékért kimerítik őket, ower working-ot rakván vállaikra. Az előzmények nélkül odavetett pénzbeli támasz megpirítja az önérzetes, szemérmes ifju ábrázatát; atall koldus-alamizsnát elfogadni. *Simonyi Zsigmond* javaslata kikerüli e végleteket: ő munkát, méltó munkát akar adni a tengődő ifjaknak. A tudományos világ szakadatlanul működik, folyik a nyelvtudományi, történelmi, néprajzi, természetrajzi, statisztikai anyaggyűjtés; *Simonyi* azt akarja, adják az anyaggyűjtés dolgát tisztességes díjazás mellett a szegény ifjak kezébe. Szorgalmas, képzett, jelkiismeretes emberek ezek, kik a tanulmányaiknak keretébe tartozó tudományos feladatoknak becsülettel megfognak felelni.

A példát maga *Simonyi Zsigmond* adja. Kijelentette, hogy a Magyar Tudományos Akadémia égise alatt megjelenendő nagy Nyelvszótár anyagát szegény fiatal emberekkel hordatja össze. Egyuttal felszólítja a közönséget, járuljon szives adományaival — lehetőleg november 1-éig — a nemes ezélhoz.

Miután a tudós professzor azt is írja, hogy propositióját több tanártársa is osztja, bátran élhetünk ama hitben, hogy a Máriusokra szebb és jobb jövő hajnala néz.

A nemes kezdeményzöt pedig áldja meg az Isten mindakét kezével!

Kemény Aladár.

Névtelen hősök.

— A «Tanulók Lapja» számára —

III.

Csudás idők voltak azok!

Mikor 15—16 éves gyermekek összegyűltek titkon egy háznál s bezárt ajtók megett tanácskoztak a haza sorsáról! Aki nem ismeri történetünket, azt mondja rá: mese! de a ki ismeri, vagy épen átélte azokat az idöket: jól tudja, hogy nem a képzelet szüleménye az, a miről ma is dicsekedve beszélnek iróink, költőink: hogy volt idő, nem is olyan régen, mikor a suhancz gyermekek elszöktek hazulról, mentek a felkelők seregével az ellenség elébe, a halál torkába! Az édes anya várhatta aztán eltűnt fiát; vagy sebekkel megrakodva, dicsőséggel jött haza, vagy ott maradt a csatamezőn...

Bodó Pistáéknál is arról folyik a vitakozás, hogy mimódon álljanak be a vörössipkások seregébe? Tizen vannak a fiuk, a kikkel tán velök született a halál is, hogy oly könnyen veszik fel.

— Nincs más mód fiuk, el kell szökni! mondja Szabó Zoltán, a ki a legerősebb az egész osztályban.

— Ugy van! — szolt Fekete Gyuri, — mert ha megtudják, mit akarunk, biztosan nem eresztenek sehova.

— És pedig minél előbb, annál jobb! Ne halasztgassuk sokáig, mert a haza nem várhat mi ránk!

— Mondjuk ki hát, meddig halaszszuk még a dolgot? kiáltá harsányan Tordai Béla, kinek ügyvéd volt az atyja, jó módban élt s mégis most itt akarja hagyni az édes szülői házat!

— Mondjuk ki! kiálltanak többen.

Most feláll Bodó Pista; ő nála szoktak összegyűlni a fiuk egy kis félreeső, titkos szobában, mert Sándor nem akarta a kis Erzsike nyugalmát megzavarni azzal, hogy mindennap ott tartásák ezeket a viharos gyűléseket. Bodó Pista tehát kimondta a határozatot:

— Régóta várunk alkalmas időkre, de tovább nem várhatunk! — A mit mondott ez előtt pár héttel szeretett osztálytanárunk, azt

mondom én is: «minden csak arra tanit most, hogy tenni kell!» — Elmentek tanáraink, elmentek az akadémisták, hát mi miért maradnánk itthon? Ha más idők járnának, még gyermekek volnánk, de így többek vagyunk és a kötelességünk is több, mint volt máskor! Azért barátaim' ne várjunk tovább, ma estére még egyszer összegyűlünk itt s addig határozza el mindenki magát, hogy aztán majd később ne bánja meg. Nem erőltetünk senkit, a ki jön velünk, a maga jó szántából jöjjön! Még ma éjjel átmegyünk a legközelebbi faluba, ott vannak verbuválók, felcsapunk s aztán Isten kezébe tesszük sorsunkat, megyünk a merre parancsolják és ha kell, meghalunk a hazáért!

Milyen éljenzés támadt e lelkesítő beszédre! Hogy kipirultak az arcok, hogy ragyogtak a szemek, hogy emelkedtek a keblek a szavakra: «meghalunk a hazáért!» Milyen édes volt nekik a halál gondolata, nekik, a kik még alig tudták: mi az élet!

Aztán kezet fogtak egymással és elváltak. Otthon milyen jó kedvvel fogyasztották el az ebédet, pedig gondolhatták: talán ez az utolsó, a mit szüleik adnak! Milyen odaadó szeretettel csókolták meg testvéreiket s milyen tisztelettel szüleik kezét; pedig talán ez volt az utolsó csók, a mit szeretetteinek adatott.

Szegény Sándor! csak neki nem volt jókedve. Pedig ez előtt mindig ő járt elől, ő indította meg e mozgalmat, ő tartotta fen az érdeklődést fáradhatatlan buzgalomával; és a mióta kedves tanára s második atyja elment a hazát védeni s gondjára maradt az a tiz éves gyermek: eltűnt minden kedve, napról napra csak busult, sóhajtozott; hiába kérdezte Kordován uram: mi baja? nem igen szolt, vagy ha szolt is, elütötte a beszédet azzal: «fáj a fejem».

Fájt bizony szegénynek, de nem a feje, hanem a szive! Az a sziv, mely ugy tudott lelkesülni, a mely nem rettent vissza semmitől, nem, még a haláltól sem: megfájult attól a

gondolattól, hogy nem mehet el társaival a halál mezejére, mert egy másik nagy fogadása mindig visszatartja; visszatartja az a kis szöke leány, az ő testvére, a ki gondjaira van bízva; — hogy hagyhatná el ő testvérét? — Az bizta rá, a kinek Isten után a legtöbbet köszönhet: az ő második atyja, ő pedig feltette magában már régen, hogy ennek a férfinak minden kérését teljesíteni fogja mert tudta, hogy rosszra nem kéri soha. De most mégis nagyon, nagyon fájt szívének, hogy itthon kell maradnia! . . .

Estefelé, mikor a csillagok kezdtek feltűnedezni, az a tiz fiu is kezdte elhagyni szülei házát, lassan, észrevétlenül. Némelyik még megállt az ajtónál megcsókolta annak a kilincsét, a köny kigördült szemeiből, deletörlé hirtelen és sietett célja felé; másik meg vissza sem nézett a régi lak felé, csak sietett, futott, mintha szabadulni akarna annak hivatató képe elől.

Nyolcz órára mind a tizen együtt voltak Bodó Pistánál. Jó kedve volt kilencznek, csak egynek nem . . .

Bodó Pista üdvözölte őket s így szólott hozzájuk utoljára:

— Mindnyájan eljöttetek, nem maradt egy sem otthon . . . Mégis jobban lehet hát szeretni a hazát, mint az édes anyát! Hanem itt az óra, melyben el kell válnunk mindentől, a mi eddig kedves volt nekünk. S most utoljára kérdezem: magatok jószántából jöttök-e arra a nagy útra, a melyről, lehet, nem lesz vissza-

térés? Meggondoltátok-e jól, hogy ezután fázunk, éhezünk, türeink és szenvedünk s nem lesz, a ki betakarja dermedt tagjainkat, nem lesz a ki megvigasztaljon, a ki ennünk adjon, mert itt hagyjuk az édes egyetlen anyát, hogy megvédjük azt a másik, közös anyánkat! És aztán, nem fogtok-e kétségbe esni, mikor a halál előtt megállunk?

— Dicső halál meghalni a honért!

— Tudom, hogy ezt gondoljátok akkor is! Hanem ha épen úgy hozza a sors, hogy nem a harcmezőn, dicső küzdelemben, hanem bitón kell elveszni a hazáért: lesz-e akkor is bátorságotok szembenézni a csúf halállal? Nem átkoztok-e el mindnyájunkat, hogy távol a szülei háztól így kell elvesznetek?

— Nem! mert akkor is a hazáért halunk!

— De gondoljátok meg, hogy nem olyan könnyű lesz ám azt majd megtenni, mint a milyen könnyen kiejtitek! Gondolkozatok még s a ki vissza akar lépni, álljon elő, nem gnyolja ki senki, mert tudjuk, hogy közönséges okból nem maradna itthon közülünk senki.

Mély csend követte Bodó szavait, ki olyan szépen, értelmesen tudott beszélni ez utolsó percekben is . . .

Szavára senki sem áll elő . . .

A vén kakuk-óra ketyegése olyan tisztán hallatszott az elhatározó pillanatban.

Mindenki gondolataiba merül . . .

Már három percz telt így el; tehát senki nem lép vissza!

(Folytatása következik.)

Arany János Petőfiről.

— A „Tanulók Lapja” számára írta: Baross Gyula. —

Elmondja a megrémült arának:

„Jöttem, hogy a mit sejte a hir,
De nem láttak tanu szemek,
A mit te hinni ugy siettél —
Halálomról meggyőztelek.”

«Enyém s sir, tiéd a jog, szabad vagy»
mondja bánatosan; nem is vádolja, sőt inkább magára nézve teszi ezt, hogy annyi őszinte érzeményt pazarolt rá, a mi, hogy mit ért, mutatja az, mit itt lát. De mégse hallgathat el egy vádat, mely mindnyájunk részéről közös (e nővel szemben):

„És eldobád — hajh mint csalódtam!
Azt is, a minél egyebet
Alig szerettél bennem: egykor
Hiú bálványod . . . nevemet.”

Majd búcsuzik s csak fiára nézve kér még valamit, mondván:

„Légy anyja és nem mostohája,
Nehogy eljőjtek egy napon
És elvezessem kézen fogva
Öt is oda, hol én lakom!”

Azután pedig ismét:

„Vig a menyegző; cseng a jó kedv,
Szól a zene, a táncz szilaj;
Künn rémes éjfélt átkozódik,
Fú, sir dühében a vihar. —
Mi elrémíté a menyasszonyt,
Nem volt egyéb, mint képzelet.
Mosolyogva nyujtja karját tánczra . . .
Aztán feled, feled, feled.”

«A honvéd özvegye» tekintve a lírai elemek balladás földolgozását egyetlen a maga nemében; de egyetlen abból a szempontból is, hogy Arany itt Petőfit nejjével mintegy szembeállítva hozza elének. A szubjektív csodálatos szerepeltetése is becsessé teszi a költeményt, annál is inkább, mert ezen «A képmutogatón», «A walesi bárdokon» s az «Éjféli párbajon» kívül alig látjuk e műfogást Aranynál.

A menyasszony lelkében történő dolgok oly valószerűen s oly tisztán vannak föltüntetve, hogy a lélektani megokolás éppenséggel nem okoz nehézséget. Petőfiné ebben a költeményben szerepel utoljára Aranynál, ettől az időtől fogva ránézve ismeretlen lón Szendrey Julia.

Költeszetében az 1850-dik évből a most tárgyalt költeményben találjuk az utolsó visszaemlékezést Petőfőre. Ez az év az, mely ebben az irányban leginkább foglalkoztatta nemcsak Arany, de a többi költő képzeletét is. Ebben az időtájban írta Szász Károly is: «Románec» című költeményét, melyben Petőfi halálát siratja. Arany is olvasta ezt az emléklapokban s hogy milyen hatást tett rá, mutatja egy Szilágyi Sándorhoz írt levele (október 27-től keletve), hol a többek közt így ír: «Mondja meg kegyed Szásznak, nagyon jól esett, hogy akadt valaki rajtam kívül, ki szegény Petőfiről megemlékezett».

Bizony isten, már azt kezdtem hinni, hogy Petőfi csak az én privát költöm volt, hogy már senkinek sem jut eszébe».

Későbbi levelei mást mutatnak, ekkor már nagyon is sok az érdeklődő. Szilágyi István, Tompa, Egressy Gábor és mások meglehetősen sűrűn kérdezősködnek az eltűnt költő sorsáról. Arany pedig — bár fájt neki — nem nyujtthatott reményt, sőt lemondó válaszával még a meglevőt is elragadta tőlök.

Mult az idő . . . Másfél év telt el a szabadságharc óta s a fájdalom még mindig nem enyhült, a nemzeti szerencsétlenség fölötti bánat még mindig lekötve tartotta a lelkeket. Ráchel, Rachel siralma, Ősz végén, Dálnok buja. Ev utóján, Hiú sóvárgás stb. méltó kifejezője a kor hangulatának s Arany lelkiállapotának. A sok között e nemből egyike a legszebbeknek «A dálnok buja».

A lesujtott lélek kétségbeesítő lemondása, reménytelensége, a nemzetet ért csapás s az egyéni érzés kapcsolata: hatásukban a pathosz s a formaszépség által csak erősítettnek.

„A fölkelő, az elhunyt nap
Hozott-e ma, igér-e holnap
Örömet és reményt?
S az éjfélnak van-e magánya?
Megnépesíti holtak árnya,
Felzaklatván az éjt.”

Nem tud megnyugodni. Lelkében a dicső mult emlékei küzdenek a borzasztó jelen képeivel s a meddő küzdelemben kifárad lelke. Nem nyulhat lanthoz:

— Haj! zönghet-e a szívnek húrja
Midőn a bánat tépi, dulja
S nem óva nyul felé?
Ha durva kézzel gyöngé lantod
Kemény sziklához patkolandod:
Harmonia kel-e?

Nem zönghet. «Nehéz gondban fejét lehajtva, bús hangszereire dül». Pedig érzi, udja, hogy szent kötelessége volna tette hívni fel nemzetét. Lelkében gyulva forrnak az eszmék s kiönteni nem bírja. Pedig mint mondja: «Nem gyávaság korában élt, látott sokat, mindent megért. Látta:

„Marathon győzedelmét
Spárta leányi honszerelmét
Leonidást Thermophylaeen
És Tyrtaeust lanttal kezében
Buzdítani a csatát . . .

De haj! csaták után nincs vidám tor!

— — — — —
Cziprus ködében a daliák
A dálnok hangját nem hallják.
— Nem értik — zöngeni!”

«De ő nem is zeng». Boldogok a régmult idők dálnoki: mert ők osztoztak a hős babérajain, vagy bús panaszt emeltek sirján, de mindig — szabadok. Ő pedig egy kifáradt küzdelem hanyatló korszakán állva, hogyan daloljon? «Virágozzék megint». Sokat, mindent megért! s éppen ez az oka hallgatásával. Látta Marathont, Xerxest, Leonidást, Tyrtaeust és még valamit . . . a miről egy másik költőknél olvassuk:

Nekünk is ott áll Philippi mezője,
Hol annyi sok, hol minden elveszett!

Tyrtaeus Philippi, e két név az, mely örökké előtte áll, árnyakkal népesítve almaid s elrabolva lelke nyugalma. Tyrtaeus eltűnt, Philippi elmúlt . . . csak ő él még néma keservének, mély bánatával. Szomorú idők borús hangulatát tökrözi vissza «A dálnok buja», tele ellentétes képekkel, hogy az ellentétek által még élesebben kitűnjék az érzés fájó volta. A tegnapi és a ma története az a költemény; szomorú emlék . . . hagyjuk el.

A teljesen Petőfi emlékének szentelt költemények harmadikához értünk: az «Emlé-

nyek»-hez. Három részből áll, melyek közül az első kettő 1851-ből, a harmadik pedig 1855-ből való. Ezekben már nem kételkedik; a meggyőződés ereje szól a sorokból:

„Oh! mert hiába költ már
A hír nekem mesét,
Hogy még tán eljövendesz:
Tudom én mit jelent ez
Ellenmondó beszéd“.

Az eddigi kételkedés lélektani magyarázata ez az öt sor:

„Igen a hír halálad
Kimondani haboz,
S hogy a nehéz követség
Nagyon zokon ne essék,
Szavában ingadoz“.

(Folytatása következik.)

VEGYESEK.

A király itthon. Ő Felsege a király és Erzsébet királyné Budapesten tartózkodnak. Hétfőn udvari ebéd volt, a melyen a társadalom számos kiváló férfa vett részt. Ez alkalommal megemlítjük, hogy okt. 16-án volt 50 éve annak, hogy királyunk Pest megye közgyűlésén megjelent. Az akkor még 18 éves főherceg megjelenése kellemes hatást tett az egybegyűltekre s közös óhaj volt, bár ő lenne az akkori uralkodónak V. Ferdinándnak utóda. Az óhaj bevált s bár az első évek gyászt hoztak reánk, az elmúlt félszázad végén a nemzet és uralkodó oly közös szeretetben egyesültek, a milyen az 50 év előtti vágnak kifejezést adott, hogy Ferencz József legyen az ország királya. Ma mindnyájan azt kívánjuk, hogy minél tovább az legyen.

Tanulók Deák Ferencz szülőházánál. A nagy-kanizsai kath. főgimn. tanulói szept. 25-én kirándulást tettek Söjtörrre a haza bölcsének, Deák Ferencznek, szülői helyére 3 tanár kíséretében. A portól és fáradtságtól megtört ifjak néma csendben csoportosultak az ősi ház előtt és megilletődve rázendítettek a Hymnusra, Deutch Mór 8. o. t. rövid, de hatásos beszédben ismertette Deák jellemét és érdemeit; majd bementek az épületbe és megtekintették a szobát, melyben a nagy férfi született. Ezután a 7 órai gyaloglás fáradalmait kipihenendők a nagy vendéglőbe gyűltek össze, hol az izletes ebédet nagyon kedélyes és

élénk hangulat közt költötték el. A visszautazás az estéli vonattal történt.

A kismegyeri szobor. 1809 június 13-án és 14-én Győr szomszédságában, a kismegyeri pusztán hősies harcokat vívtak a magyar nemzeti felkelők I. Napoleon császár hadseregének, Eugen alkirály vezérlete alatt álló 40,000 harcos ellen. A hősies viadal emlékére állított szobrot október 18-án leplezték le Ottó, József és Frigyes királyi herczegek jelenlétében. A leplezési ünnepséghez kivonult a *győri főgimnázium és főreáliskola* ifjúsága és koszorút helyezett a szobor talapzatára.

Iskolai jelvények. A múlt évi tornaversenyek alkalmával, midőn egy-egy városba több intézet növendéke verődött össze, tapasztaltuk, hogy mily nehéz volt egy-egy intézet növendékét a városban jártukban-keltükben megismerni. A dresszről pedig nem tudhatta a laikus, hogy melyik városnak gimnáziumából vagy reáliskolájából valók. Különösen Budapesten az intézetek tömeges csoportosulásánál bajos egy-egy intézet növendékeit összeverbuválni. Igen praktikus módon segített ezen a budapesti ref. főgimnázium új igazgatója, Molnár Sándor. Csinos emailtűt készített, melynek körirata: Budapesti ev. ref. főgimnázium, kék alapon, belül halványrózsaszínen pedig az intézet czimere áll. A tűt a tanulók akár gomblyukban, akár mellű gyanánt viselhetik. A ref. gimnáziumnak minden tanulója szerzett ilyen, mert nem is drága. Ajánljuk követendő példának a többi intézetek ifjúságának figyelmébe.

Új színház Budapesten. Okt. 16-án nyílt meg a fővárosban az ötödik állandó színház: A Magyar Színház. A Szövetség téren épült rendkívül izléses stílusban s a modern kényelem követelményeinek megfelelően. Az első előadást Szávay Gyula Prologja előzte meg, melyben az irodalom, művészet s a közönség vannak zengzetes versekkel allegorizálva.

Az Újépületet, Budapestnek e szomorú emlékü épületét, melyben a szabadságharc sok kiváló emberét, köztük Batthyány Lajos grófot is kivégezték f. hó 22-én vette át a katonai hatóságtól a főváros s lebontását november közepén kezdik meg. Ezzel az épülettel is egy emléke tűnik el a szomorú napoknak.

«**A nyomorultak.**» Amerika a rendkívüliségek és furcsaságok földje. Megszoktuk onnét a legmeglepőbb dolgok hallását. A minap jött híre, hogy a filadelfiai közoktatásügyi tanács erkölcostelennek bélyegezte Hugó Victor világhírű regényét, «A nyomorultakat» (Les misérables) és mint ilyen, az ifjúságra kártékony hatású, tilalmas olvasmánynak nyilvánította. Annál jobban csodálkozunk ezen, mert úgy

tudjuk, hogy az inkriminált remekmű Magyarországon igen sok ifjúsági könyvtárban el van terjedve. Ott van többek közt ama gimnáziumban is, hol jelen sorok írója tanulmányait végezte; ezen intézetet e leghazafiasabb szerzetes-rendek egyike vezeti, mely féltékeny gondossággal tart távol a felügyelete alatt álló ifjúságtól mindent, mi erkölcsi érzéken a legparányibb makulát ejthetné. Hogy van tehát, hogy «A nyomorultak» már mintegy 20 éve ott díszeskedik az intézet könyvtárában és a legkeresettebb, legkapósabb olvasmányok egyike? Azért, mert soha könyvet ideálisabb czéllal; emberbarátabb lélekkel és költőibb felfogással nem irtak még, mint «A nyomorultakat». Bátoran elolvashatja azt minden érettebb ifju, mert nyomán lelke megtanulja az igazság szeretetét és fogékonyságot szerez a szerencsétlenek szenvedései iránt. A filadelfiai tanügyi kupaktanács csak rövidlátásának, szűkkeblűségének és megokolatlan rémlátásának adta jelét, mikor Hugó Victor remekét indexbe tette.

Iskolai hírek.

Ezer magyar feladat. Lapunk szerkesztőjének, Dr. Rupp Kornélnek munkája díszes kiállításban elhagyta a sajtót. Ajánljuk lapunk összes előfizetőinek és híveinek figyelmébe. A ki 8 előfizetőt gyűjt a 340 lapos szép kiállítású, érdekes és hasznos könyvre, *egy ingyenpéldányban* részesül, aki 4 előfizetőt gyűjt feleáron, aki 2 előfizetőt gyűjt 1 frt 50 krért kapja a könyvet, melynek bolti ára 2 frt. A megrendelések szerkesztőségünkbe is intézhetők, a megrendelési pénzek azonban Hantos Antal könyvkereskedő czimére — Budapest, IV., Calvintér 5. sz. küldendők. Gyűjtőivekkel szívesen szolgál szerkesztőségünk azoknak, a kik a könyvre megrendelőket óhajtanak gyűjteni s így tiszteletpéldányhoz jutni.

A lévai r. k. főgimnázium «Szepesi Imre» önképzőköre. Ft. Gácsér Endre vezető-tanár ur vezetése mellett alakult meg. Ifj. elnök: Szilasi Caesar 8. o. t., titkár: Balla József 8. o. t., háznagy: Bácsi István 8. o. t., pénztáros: Murányi Géza 8. o. t., főjegyző: Hirschberg József 7. o. t., ellenőr: Pigler Béla 7. o. t., aljegyzők: Belesák Sándor és Weisz Géza 6. o. t. A körnek van 34 rendes és 32 pártoló tagja.

A szamosújvári m. kir. áll. főgimnázium önképzőköre október 10-én tartotta meg első rendes gyűlését a következő műsorral: Az alakuló gyűlés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesítése. Porde Gyula titkár megnyitó beszéde, mely méltónak találtott az érdemkönyvbe való iktatásra. Utána Hirsch Á. Ottó 8. o. t., szavalt Szász K. «Koldusaszszony»-át. A szavalt jegyzőkönyvi elismerésre méltó. Józsa Miklós 8. o. t., szavlatát, Petőfi «A Nemzethez» tudomásul vette a kör. Porde Gyula 8. o. t. értekezése «Karthausi pessimismus» bírálatra adatott ki Orlovsky F. és Péter Teofil 8. o. tanulóknak. A gyűlést Máthé Gyula 8. o. t., szavaltára zárta be, ki Arany J. «Tempre hívását» oly szépen, oly hatásosan szavalt el, hogy a kör egyhangulag dicséretre méltatta.

A zombori felső keresk. akad. önképzőköre 13-án tartotta alakuló gyűlését, Trencsén Károly tanár ur vezetése mellett. Az önképzőkör működését három irányban érvényesíti u. m. a szépirodalom, a szak- és a modern nyelvek ismertetésének osztályában. Elnök: Betnár Nándor f. o. t., alelnökök: Kohn A. Petrovatz F. k. o. t. és Sztrek D. f. o. t., titkár: Cservenka N. f. o. t., főjegyzők: Zilzer B., Toperczer F. és Ispanovics N. f. o. t., aljegyzők: Schäfer J. és Klein F. a. o. t. és Rell L. köz. oszt. tan., főpénztáros: Nikoits Vladimir felső oszt. tan., főkönyvtáros: Lang Marton köz. oszt. tan.

A szegedi főgimn. önképzőköre okt. 17-én tartotta ünnepélyes megnyitó gyűlését a következő tárgysorozattal: Kölcsey-Erkel: Hymnus. Énekelte: az önképzőkör énekkara. Elnöki megnyitó-beszéd. Mondotta: Hentz Károly 8. o. t. A magyar irodalom és a külföld. Fölolvasta: Grüner Manó 8. o. t. Vörösmarty: Szép Ilonka. Szavalt: Sőregi Mátyás 7. o. t. Emlékezet. Felolvasta: Jantsovits Jenő 8. o. t. A hazaszeretet. Részlet Kölcsey «Parainesis»-ből. Szavalt: Várnay Dezső 8. o. t. A eszlekmény egysége, Katona «Bánk-bán»-jában. Fölolvasta: Fridrich Andor 8. o. t. Gaal: Loco. Szavalt: Buzsák László 8. o. t. Schumann: Élj őseink hazája! Énekelte az önképzőkör énekkara.

A sepsi-szentgyörgyi Székely-Mikó kollégium önképzőkörében elnök lett Darkó Jenő 8. o. t., titkár: Konya Kálmán 8. o. t., jegyző: Benke István 7. o. t., háznagy: Kiss Albert 7. o. t. A bizottság a következő pályateteleket tűzte ki: Józsika «Abafi»-ja 16 kor. Kisfaludy K. mint drámaköltő és a «Kérők» cz. vigjáték tüzetesebb ismertetése: 16 kor.

Székely népköltési gyűjtemény: 20 kor. Lyrai költemény: 16 kor. Történelmi, vagy mondai tárgyú, még föl nem dolgozott epikai költemény: 16 kor. Komoly szavaltat: 10 kor. Vig szavaltat: 10 korona.

Fejtörő kérdések megfejtése.

A 41-ik számban közölt fejtörő kérdések megfejtése. *Számtani kérdés.* A gondolt szám 52.

Földrajzi kérdés. Kanári szigetek. Sajátságos madara a kanári madár. Fővárosa: St. Cruz.

Történelmi kérdés. Raimund, Szt. Gillesi, tontou-sei gróf.

Természettudományi kérdés. Pohánka (Polygonum fagopyrum).

Mértani kérdés. A = 15 m., b = 12 m., c = 8,5 m., d = 7,5 m.

Képrejtvény. A kinek nincs lóva, járjon gyalog.

A megfejtők nevei:

Wiesel Zoltán, Jakab János, Szalay János, Bagyari Béla, Kosnár Károly, Hirschberg és Weinberg, Hodács Ágost, Kurucz Ede, Stein Pál, Tamásy Géza, Monszpart Andor, Bauer Mátyás, Hajós Gyula, Schwartz Tibor, Wágner Ervin, Pusztai Antal, Schmalcz Jenő, Opper Géza, Eszterházi Miklós, Máriássy Béla, Rudnay Jenő, Moócz Elemér, Klínger Lajos, Altmann Henrik, Dokupel Antal, Walder Sándor, Hermann Béla, Kovács Aladár, Thék Gyula, Kerbler Lajos, Kiss Emil, b. Majtényi László, Eöry Gusztáv, Szinnyey Lajos, Beóthy Sándor, Simonyi Károly, Szepesy Géza, Wolf Gyula, Supa József, Csák Ödön.

A kitűzött könyvjutalmat *Klínger Lajos* nyerte el Budapesten, a ki azt a szerkesztőségünkbe átveheti.

IRODALOM.

A *Nyelvőr* októberi száma a szokottnál is dúsabb és értékesebb tartalommal jelent meg. A folyóirat élén *Simonyi Zsigmond* gyászolja el a meghalozott *Volf Györgyöt*. *Melich János* a *fees-tej* szót analizálja. *Balassa József* a magyarba átváltott francia szavakról tárgyal. *Jóánovics György* befejezi értekezését a birtokosokról és datívsorokról. *Király Károly* nyelvújítási adatokat, *Trencsény Károly* bácsmegyei helyneveket közöl. Ezután a szerkesztőség tesz jelentést a *Nyelvőrnek* valamelyik helyi nyelvjárás leírása kitűzött pályázatáról. E szerint az első díj nem volt kiadható, a második díjat *Pályi Gyula* tanárjelölt, a harmadikat *Kalma István* tanító nyerte. Az irodalom rovatban *Regőczy Győző* tesz közzé szemelvényeket Balog István költeményeinek zamatos magyar nyelvűből. Magyarázatok és helyreigazításokat adtak: Szilasi Mór (német jövevényszók), *Simonyi Zsigmond* (parákok, porhajó, porhál). *Bíró Salamon* (a régi magyar szórendből), *Patrubány Lukács* (levél), *Kulesár Endre*

(sok lud farkast győz), *Jenő Sándor* (a kulizás műszavaihoz), *Trencsény Lajos* (bakonybíró), *Trencsény Károly* (talpalatnyi vagy talpalattnyi?). Az idegen csemeték és fattyuhajtások rovatába irtak: *Székács Ferencz* (stíluscuriális), *Tóth Béla* (szerkesztő, munkatárs, dolgozó), *Kardos Albert* (főlöleses ortológia), míg *Autibarbarus* tudósítások vannak ruhaneműekről, szőlások, tájszók, állat, család és gunynevek bővíben találhatók ezuttal is. A *Nyelvőr* teljes 1896-i évfolyamát önképzőkörök és ifjúsági könyvtárak megkaphatják 3 frtért.

Szerkesztői telefon.

W. Z. Zombor. Lapunk pártolását egy a körnek, mint az egyes tagoknak figyelmébe ajánljuk. — *Anchises*. Dolgozatának legjobb kritikája az lesz, ha nyomtatva fogja látni. — *Ifj. Cs. K.* Sajtó hiba volt, a cikkek írójának alaposágáról különben már meggyőződhetett. Kár volna correctióval a szép cikk hatását elrontani. A kis adomát majd a vegyesek közé soroljuk. — *Császár J.* Már fogytán vagyunk, bizony jó volna, ha ismét életjelt adna magáról. — *St. Andor*. Dolgozatát nem közölhetjük, mert nem értünk vele egyet. Becsüljük meg a mulat és annak nagy költőt, a modern poeták még az életé s nem az irodalomé, ők folyton fejlődnek s majd 50—100 év múlva koruknak hű kifejezői lesznek s egyik-másik halhatatlanságra is szert tesz, a kisebbeket elmossa az idő, ha ugyan addig el nem hallgattatja az élet. Ez nem zárja ki, hogy egy-egy városban a város szülőltének propagandát ne csináljon az illető intézet önképzőkörre. Fehérváron ismertessék *Endrődi Sándort*, *Versezen Herczeg Ferenczet*, *Szatmár Bartókot*, *Miskolcz Kis Józsefet*, a budapesti piarista gimnázium *Ábrányi Emilt* stb., de ne hallgassanak *Arányról*, *Vörösmartyról* *Tompáról*, *Petőfiről*, *Tóth Kálmánról*, sőt *Berzsenyinek*, az öreg *Virágnak*, *Kazinczyknak*, *Köleseynek* is juttassanak egy kis helyet. — *T. L.* Érsekújvár. Sziveskedjék lapunkat mennél szélesebb körben terjeszteni. A tudósítást közöltük. — *Kovács L.* Szolnok. A reklamációt sziveskedjék a kiadóhivatalhoz küldeni, nekünk csak dolgot ad vele, mert mi sem tehetünk mást, mint postán odaküldjük. Annyit közölhetünk önnel, hogy a kérdéses számokat megkaphatja. Azt írja, hogy a kiadóhivatalnak már irt. de az rá sem hederített önre. Irjon még egyszer s ha nem lesz fogantatja, értesítse róla a szerkesztőséget. Mi már csak azért sem intézkedhetnénk, mert hiszen önnel címét sem tudjuk. — *Kohn V.* Kanizsa. Kérdéseire levélben kap választ, ha címét beküldi. — *Nem közölhető.* Éljen a király ez. vers; van benne ugyan pár szép gondolat, de az egésznek verselése pongyola, alant járó. — *H. J.* A versből csak a végét adjuk:

Megakartam valamit dudolni,

De ekkor a kerék már megszűnt forogni.

Ejnye, hogy lehet olyan szép verset ily rosszul fordítani?

«Kosmos» műintézet nyomása. Budapest. VI., Aradi-utca 8.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt
A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA AJÁNLVA.

Előfizetési árak:
Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.

SZERKESZTI:

Dr. RUPP KORNÉL
főgymnásiumi tanár.

Kiadja a „Kosmos” műintézet, kő- és
könyvnyomda és hírlapkiadó részv.-társ.

SZERKESZTŐSÉG:

Budapest, IX., Sopokszári-utca 31.

KIADÓHIVATAL:

Budapest, VI., Teréz-körút 23. sz.

KÉZIRATOKAT

nem adunk vissza.

Megjelenik minden vasárnap.

A protekció.

(*) Mikor ezt a címet elolvasod, te kis diák, bizonyára alig tudod, hogy mit jelent igazában. De azért valószínűleg hallottad már környezetben, hogy így-úgy nem sikerült ez vagy az a dolog, mert nem volt protekció.

Pedig hát te magad is bizonyára láttad a protekciót, mert ez nálunk benn van a levegőben, úgy találkozunk vele, mint az élellyel, — nélküle nincs boldogulás az életben.

Sok-sok évvel ezelőtt egy kis diákot a szülői be akartak adni a gimnáziumba, mivel azonban a tanulók létszáma teljes volt s hely nem akadt a kis diák számára, az igazgató nem vehette föl. Az édesanyja kétségbeesése fölött megsajnálkozott az egyik tanár s azt mondta neki: Van nekem X. városban egy jó barátom, a ki az ottani gimnáziumban tanár, sürgönyök neki, talán ott sikerül fölvetetni. A sürgöny elment, a válasz visszajött, hogy barátja pártfogoltjának számára az x-i gimnáziumban szerzett helyet az illető tanár. Így jutott a kis diák gimnáziumba. Az egyik tanár szivesen teljesítette a kérését. Ha a tanár nem lép közbe, a kis diák kimarad a gimnáziumból s realiskolába kényszerülven menni: egész élete más irányt vesz. A tanár ezt baráti sziveségnek vette, a világ azt mondja rá: protekció.

Ösztöndíjért folyamodoi. Édesatyád veletlenül iskolatársa vagy jó barátja az egyik tanárnak. Jó tanuló vagy, megérdemelted az ösztöndíjat, de rá is szorulsz. De többen is vannak, a kik jó tanulók s szintén megérdemlik az ösztöndíjat s rászorulnak. Édesatyád barátja melegen pártolja a te ügyedet, önzetlen, nemes jóindulatból — és neked szavazzák meg. A többi el-esik tőle s azt mondja, hogy te azért kaptad meg, mert neked X. tanár volt a protectorod.

Szegény fiu vagy, jól, szorgalmasan tanulsz,

szabad idődet hasznosan is tudnád értékesíteni, ha kapnál egy alsóbb osztályu tanulót, a ki havonként pár forintot fizetne a magántanításért. Hiába keressz, hiába kunyorálsz, hiába jársz utána, ha nincs valami tekintélyes ismerősöd, a ki ilyenek ajánljon. Végre megkéréd egyik tanárodat s az pár nap mulva hivat és tudomásodra hozza, hogy X. Y. fiát fogod tanítani, a miért havonként 8—10 frtot kapsz.

Ime, ő volt a te protectorod.

Elvégezd a középiskolát, kezdedben az érettségi bizonyítvány, állás után jársz, de nem kapsz semmi foglalkozást. Fölkeresed egyik előkelő állásu ismerősödöt s elpanaszolod bajodat, ez pár sor írást ad és Z úrhoz küld. Z úr elolvassa az írást s te másnap már valami kis hivatalban ülsz. Ime, azt mondd, protekció nélkül nem boldogultál volna.

S így vezethetnénk végig az egész életen, mert mindenütt, a hová fordulunk, ismeret-ségre, összeköttetésekre, befolyásos emberek pártfogására van szükségünk. Alapos képzettség, komoly tudás és ambíció mellé egy kis pártfogásra is van szükség, hogy ezélt érjünk. Századunk gyermeke ezt már megszokta, mert az életben mindenütt naponként látja. De, hogy az érdemes emberek ezután pártfogás nélkül is elnyerjék a nekik megfelelő állást, erre vonatkozólag a kultuszminiszter rendeletet bocsátott ki, melyben meghagyja, hogy ezután minden ajánlás mellőzésével az érdemes embereket kell a megfelelő állásokra kinevezni. Adja Isten, hogy jóindulatu kezdeményezése követésre találjon s a protekcióhoz szokott kor gyermekei saját erejükől is felemelkedhessenek azon polczokra, melyeket tehetségeik mellett méltón be is tudnak tölteni.